

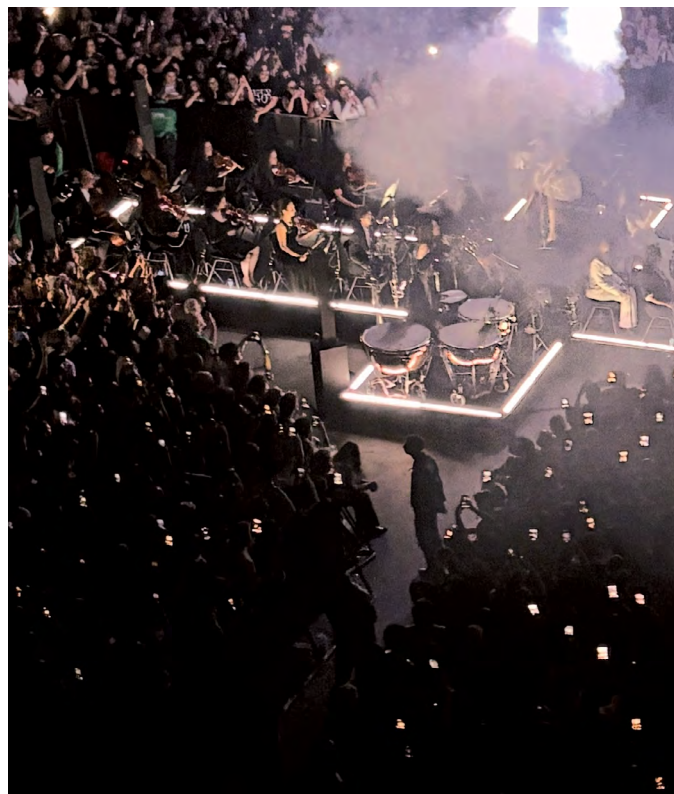
Column

Door Micha Hamel

Met je telefoon een concert filmen

Veel mensen zeggen 'let's go' in plaats van 'laten we gaan'. Deze en vele andere Engelse woorden hebben de Nederlandse vervangen, niet omdat ze beter zijn of omdat het Nederlands niet toegerust is om een dergelijk gevoel of een handeling dekkend te beschrijven, maar omdat het Engels nou eenmaal stoerder klinkt – *cooler, edgier, swaggier*. Dit verschijnsel heet werkelijkheidsverheving: de werkelijkheid in algemene zin is namelijk nogal grauw, de dagelijkse dingen die we doen zijn triviaal, en de verschijnselen om ons heen amorf en onnozel. Het smoelwerk van de werkelijkheid is, kortom, saai. Wat we daaraan kunnen doen is eenvoudig: manieren vinden om er betekenis aan te geven. Dus met je sentimentele blik verandert je druilerige straat in een thuis, en met een verliefde blik wordt degene naast je op de bank ineens een lot uit de loterij. Zinsbegoocheling en zelfbedrog zijn, net als alcohol en drugs, vooroordelen en zichzelf bevestigende voorspellingen, probate technieken om de werkelijkheid wat kleur op de wangen te geven, en in taal doe je dat door wat Engelse woorden door je vocabulaire te roeren.

Door Engels te spreken nemen we als het ware deel aan een wereld die we kennen van film en televisie. Afgezien van de vraag waarom we al decennialang naar middelmatig Amerikaans entertainment kijken, hebben deze spectaculaire media-inhouden, laten we

het maar toegeven, ons bewustzijn succesvol ingenomen. De witte mensen die Noord-Amerika usurpeerden zat het koloniseren in het bloed, en ze hebben Europa teruggekoloniseerd. Met instemming van de Europese landen zelf unificeerden ze ons tot een kapitalistisch spektakel van jewelste. Alleen Frankrijk heeft, dankzij een krachtige patriottische cultuurpolitiek, deze unificatie weerstaan.

Films en series worden hoofdzakelijk bevolkt door personages die *bigger than life* zijn. Helden en criminelen die een leven leven dat er meer toe doet, dat flitsender en interessanter is, en dat, ondersteund door hun knappe uiterlijk, een gebeurtenisdichtheid heeft die wij ook wel willen hebben – of althans, dat verbeelden wij ons. Iedereen van mijn generatie heeft wel eens 'you talking to me?' of 'I'll be back' gezegd, willend te resoneren met het betreffende iconische filmpersoonage, om de eigen emotie en attitude vorm te geven en te verdiepen.

Hetzelfde gebeurt er als je tijdens een live-concert je telefoon trekt om te gaan filmen, en dan bij voorkeur – dat is het rare – bij de meest emotionele momenten of de grootste hits. Raar, omdat je zou denken dat je juist

Oplichtende telefoonschermen bij een concert van Rosalía, Ziggo Dome, Amsterdam, april 2026. Fotografie: Hidde van Greuningen

dán het dichtst bij je persoonlijke ervaring wil zijn. Dat ik dat bij Dua Lipa in de Ziggo Dome meemaak verbaast me nauwelijks, maar ook bij het Concertgebouworkest kwamen bij het slotkoor van de Gurrelieder de telefoons uit de handtasjes en broekzakken.

Paradox

Kennelijk is het gezamenlijk beleven – het delen – van de ervaring met de mensen met wie je bent (je vrienden en je medepubliek) inferieur aan het zogenaamd delen met mensen die er niet zijn. Ik zeg 'zogenaamd delen' omdat het merendeel van deze filmpjes – net als de foto's van de Mona Lisa – niet of niet geheel wordt bekeken of teruggekeken. Het filmen van het concert is enkel een schijn van verheving, een interface die toegang geeft tot een fantasma van mediaspectaculariteit en overdraagbare emoties, alsof je deelhebt aan iets groters. De mediafilosoof Marshall McLuhan zag dit verschijnsel in 1964 al ontstaan en noemde het 'The medium is the message', hetgeen zoveel betekent als dat niet de inhoud (de foto's en filmpjes die je kunt schieten) maar het medium zelf (de smartphone) ons gedrag en daarmee onze wereld verandert.

Maar leidt het tot verheving? Want als dat zo was, dan was met je telefoon een concert filmen een enorm goed idee. Echter, zo eenvoudig laat de extase zich niet organiseren, want terwijl je jezelf koppelt aan de gemediatiseerde ervaring, neem je evengoed afscheid van de ervaring zelf. Door je te verbinden aan een onlichamelijke ervaring word je namelijk deel van de oneindigheid, de oneindigheid met haar betekenisloze veelheid van (potentiële) ervaringen. In deze oneindigheid voelt alles eventjes hevig, maar al gauw betekenisloos, omdat de ervaring geen tijd en ruimte kent, geen lichaam heeft, en oplost in grauwe datastromen. Juist doordat zij niet vluchtig is, maar zichzelf in het oneindige verlengt, stelt ze teleur – dat is de paradox.

Want de telefoonfilm-ervaring is een assemblage, waarbij je het concert op de ene plek (in de zaal) net niet helemaal meemaakt, en op de andere plek (op je telefoonscherm) ook niet, omdat je zintuigen (en je concentratie) als het ware uit elkaar gespeeld worden in plaats van samengebonden. Je zintuigen raken bij wijze van spreken in een politiek proces: wat prevaleert, wie wint, ogen, oren? Dit weerhoudt je ervan om je over te geven aan de muziek, aan de mensen om je heen, of beter gezegd: aan jezelf. Men denkt de ervaring te intensiveren door haar digitaal vast te leggen, maar feitelijk gaat dit over angst voor echte emoties en angst je te verbinden aan het risico op een ervaring überhaupt. Het is veel enger, maar ook veel mooier om te ervaren dat je 'slechts één enkel persoonsje' bent. Ergens, alleen en verbonden met die doodenge anderen. •

Micha Hamel

is voorzitter van de Akademie van Kunsten, componist, dichter en onderzoeker. Hij geeft incidenteel cursussen op kunsthogescholen en universiteiten. Fotografie: Janita Sassen